

Erzincan Kemaliye İlçesi'nde Doğal ve Kültürel Peyzaj Unsurlarının Ekoturizm Potansiyeli Üzerine Bir Araştırma

Gökhan ASKAN^{1*} | Hasan YILMAZ²

¹Erzincan Binalı Yıldırım Üniversitesi Üzümlü Meslek Yüksekokulu, Tasarım Bölümü, Erzincan, Türkiye

²Atatürk Üniversitesi Mimarlık ve Tasarım Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Erzurum, Türkiye

Geliş Tarihi: 07.04.2026

Kabul Tarihi: 09.07.2026

Atıf yapmak için: Askan, G., & Yılmaz, H. (2026). Erzincan Kemaliye İlçesi'nde Doğal ve Kültürel Peyzaj Unsurlarının Ekoturizm Potansiyeli Üzerine Bir Araştırma. *Anadolu Çev. Hay. Bil. Derg.*, 11, 1-13. <https://doi.org/10.35229/jaes.1925462>

How to cite: Askan, G., & Yılmaz, H. (2026). A Research On The Ecotourism Potential of Natural and Cultural Landscape Elements in Kemaliye District Of Erzincan. *J. Anatolian Environ. Anim. Sci.*, 11, 1-13. <https://doi.org/10.35229/jaes.1925462>

Öz: Kemaliye (Eğin), Kemaliye ilçe sınırları içerisinde yer alan ve doğal güzellikleri ile ekstrem sporlar için uygun olan önemli bir destinasyondur. 2021 yılında UNESCO Dünya Mirasları Geçici Listesi'ne dahil edilen Kemaliye, 2022 yılında Uluslararası Cittaslow ağına katılmıştır. Bu çalışma, Kemaliye'nin ekoturizm açısından taşıdığı potansiyeli incelemeyi hedeflemektedir. Bölgenin doğal ve kültürel peyzaj değerleri, ekoturizme uygun alanlar ve farklı turizm fırsatları üzerinde durulmuştur. Araştırma, Kemaliye'nin alan kullanımı ve destinasyonlarını belirlemek amacıyla ilkbahar ve sonbahar dönemlerinde yapılan drone çekimlerine dayanarak; peyzaj karakteristikleri, bina dokuları ve su kullanımları gibi unsurları ele almıştır. Ayrıca ilçedeki açık yeşil alanlarda tür teşhisleri yapılarak, geçmişte İpekyolu üzerinde yer almasının biyolojik çeşitlilik üzerindeki etkileri değerlendirilmiştir. Kemaliye; tarihi dokusu, özgün mimarisi, kültürel zenginlikleri, endemik bitki örtüsü ve fauna çeşitliliği ile birlikte Karasu Nehri ve Karanlık Kanyon gibi doğal zenginlikleriyle öne çıkmaktadır. Bu özellikler, ilçenin kültür ve doğa turizmini bir arada sunabilen nadir destinasyonlardan biri olmasına olanak sağlamaktadır. Çalışma kapsamında gerçekleştirilen SWOT analizi sonuçlarına göre; Kemaliye'nin güçlü yönleri arasında zengin doğal ve kültürel miras, özgün peyzaj yapısı ve alternatif turizm türlerine uygunluk yer almaktadır. Zayıf yönler olarak ulaşım zorlukları, altyapı eksiklikleri ve turizm yatırımlarının sınırlı olması belirlenmiştir. Fırsatlar arasında artan ekoturizm talebi, ulusal ve uluslararası tanınırlığın yükselmesi ve sürdürülebilir turizm politikalarının desteklenmesi öne çıkarken; tehditler arasında çevresel tahribat riski, kontrolsüz turizm gelişimi ve doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımına yönelik baskılar yer almaktadır. Sonuç olarak Kemaliye, sahip olduğu doğal ve kültürel değerlerle Türkiye'nin önemli ekoturizm merkezlerinden biri olma yolunda büyük bir potansiyele sahiptir. Bu çalışma, Kemaliye'nin ekoturizm potansiyelini hem doğal hem de kültürel açıdan bütüncül bir yaklaşımla ortaya koymaktadır.

Anahtar kelimeler: Doğal peyzaj, kültürel peyzaj, ekoturizm, kemaliye, biyoçeşitlilik.

A Research On The Ecotourism Potential of Natural and Cultural Landscape Elements in Kemaliye District Of Erzincan

Abstract: Kemaliye (Eğin), a district of Kemaliye, stands out as a destination suitable for extreme sports with remarkable natural landscapes. It was included in the UNESCO World Heritage Tentative List in 2021 and joined the international Cittaslow network in 2022. This study aims to evaluate the ecotourism potential of Kemaliye from both natural and cultural perspectives. The research focuses on the region's natural and cultural landscape values, ecotourism-suitable areas, and alternative tourism opportunities. Fieldwork was conducted using drone imagery captured during spring and autumn to analyze land use patterns, landscape characteristics, settlement textures, and water utilization. Additionally, plant species identification was carried out in open green spaces, and the historical role of the Silk Road in shaping the region's biodiversity was assessed. Kemaliye is distinguished by its historical fabric, unique architectural character, rich cultural heritage, endemic flora and fauna, as well as natural assets such as the Karasu River and Karanlık Canyon. These attributes position the district as a rare destination integrating cultural and nature-based tourism. The SWOT analysis reveals that Kemaliye's strengths include its rich natural and cultural heritage, distinctive landscape, and suitability for alternative tourism. Weaknesses involve accessibility challenges, limited infrastructure, and insufficient tourism investments. Opportunities arise from the growing demand for ecotourism and increasing recognition at national and international levels, while threats include environmental degradation, uncontrolled tourism development, and pressure on natural resources. In conclusion, Kemaliye holds significant potential to become a prominent ecotourism destination in Türkiye, offering a holistic blend of natural and cultural values.

Keywords: Natural landscape, cultural landscape, ecotourism, kemaliye, biodiversity.

***Sorumlu yazar:**

Gökhan ASKAN

Erzincan Binalı Yıldırım Üniversitesi Üzümlü

Meslek Yüksekokulu, Tasarım Bölümü,

Erzincan, Türkiye

✉: gaskan@erzincan.edu.tr

***Corresponding author's:**

Gökhan ASKAN

Erzincan Binalı Yıldırım University, Üzümlü

Vocational School, Design Department,

Erzincan, Türkiye

✉: gaskan@erzincan.edu.tr

GİRİŞ

Günümüzde küreselleşmenin ivme kazanması ve teknolojik gelişmelerin yaşamın tüm alanlarını dönüştürmesi sonucu, toplumsal ve ekonomik yapılarda hızlı ve çok yönlü değişimler yaşanmaktadır. Bu dinamik süreçten etkilenen sektörlerden biri de turizmdir. Turizm, birçok bölge için stratejik bir ekonomik gelir kaynağı hâline gelmiş olup, ülkelerin kalkınma politikalarında önemli bir yer edinmiştir. Bu durumun bilincinde olan pek çok ülke, turizm sektöründe sürdürülebilirliği güvence altına almak amacıyla çeşitli planlamalar ve uygulamalar geliştirmektedir. Sürdürülebilirlik yaklaşımının turizm alanında giderek daha fazla önem kazanması, doğal çevre ile uyumlu turizm türlerine yönelik ilginin artmasına yol açmıştır. Bu çerçevede doğa temelli etkinliklerin çeşitlenmesiyle birlikte alternatif ve çevre duyarlılığı yüksek turizm türleri ortaya çıkmış; bunlar arasında ekoturizm, öne çıkan sürdürülebilir turizm kategorilerinden biri olarak değerlendirilmektedir (Kasalak, 2015).

Başka bir ifadeyle ekoturizm, doğal çevrelere yönelen ziyaretlerin; peyzaj özelliklerinin, yaban hayatının ve kırsal yaşam pratiklerinin gözlemlenmesi, analiz edilmesi veya deneyimlenmesi gibi belirli amaçlara dayandığı, bu süreçte ise çevresel etkilerin en alt düzeye indirilmesini esas alan bir turizm türü olarak kavramsallaştırılmaktadır (Polat ve Önder, 2006). Bu doğrultuda ekoturizm kapsamında değerlendirilebilecek faaliyetler geniş bir çeşitlilik göstermektedir. Yayla turizmi, kontrollü avcılık etkinlikleri, fotoğraf safarileri, dağcılık ve çeşitli su sporları ile mağara araştırmaları; bunun yanında kuş gözlemciliği, kamp ve karavan turizmi, olta balıkçılığı, yamaç paraşütü, atlı doğa yürüyüşleri ve bisiklet rotaları bu kapsamda öne çıkan başlıca uygulamalar arasında yer almaktadır (Zorlu, 2014). Turizmin, birçok ülke açısından sosyal ve ekonomik kalkınmaya en fazla katkı sağlayan faaliyet alanlarından biri olduğu kabul edilmektedir. Bu doğrultuda, coğrafi mekânların turistik kullanım potansiyeli her geçen gün artmakta; turizm faaliyetlerinin niteliği ve kapsamı ise söz konusu alanların barındırdığı doğal ve kültürel değerlerle doğrudan bağlantı içinde şekillenmektedir (Soykan, 2003; Vural, 2019). Uluslararası Ekoturizm Derneği (TIES)

tarafından 2015 yılında güncellenen tanıma göre ekoturizm, “doğal alanlara yönelik; çevresel korumayı önceleyen, yerel halkın yaşam standartlarını destekleyen ve yorumlama ile eğitimi içeren sorumlu seyahat biçimi” olarak ifade edilmektedir. Bu yaklaşımın temelinde saygı, sorumluluk ve sürdürülebilirlik yer almakta olup, literatürde bu üç unsur çoğu zaman “3S” kavramı ile ilişkilendirilmektedir. Ekoturizmin karakteristik nitelikleri incelendiğinde ise dört temel unsur ön plana çıkmaktadır: Doğa temelli bir yapıya sahip olması, ekolojik ve kültürel sürdürülebilirliği esas alması, eğitici bir boyut içermesi ve doğal kaynakların değerinin farkında olunmasını gerektirmesi (Şengöz, 2018). Nitekim yalnızca ekoturizm değil, tüm turizm türlerinin çevresel açıdan sürdürülebilirlik ilkelerine uygun biçimde yürütülmesi gerektiği de literatürde vurgulanan önemli bir husustur (Beeton, 1998). Son dönemlerde turizmin yalnızca deniz, kum ve güneş ekseninde gelişen kitle turizmiyle sınırlı olmadığı; bunun yanında yılın tüm mevsimlerine yayılabilen, uzun vadeli bir turizm anlayışının gerekliliği daha açık biçimde ortaya çıkmıştır. Bu anlayışın hayata geçirilmesi ve sürekliliğinin sağlanabilmesi amacıyla turizmde sürdürülebilirliğe yönelik çalışmaların giderek yoğunlaştığı görülmektedir. Günümüz ihtiyaçlarını karşılarken doğal kaynakların tükenmesine engel olup gelecek kuşaklara nitelikli bir çevre bırakmayı hedefleyen sürdürülebilirlik yaklaşımı, turizm alanında da önemli bir konum kazanmıştır. Bu yaklaşımın benimsenmesi, doğa odaklı turizm etkinliklerinde artışa yol açmış ve çevresel duyarlılığı yüksek yeni turizm türlerinin ortaya çıkmasını beraberinde getirmiştir (Collin, 2004; Vural, 2019).

Araştırmanın önemi birçok boyutuyla ele alınabilir. Birincisi; Kemaliye, Avrupa Tarihi Kasabalar ve Bölgeler Birliği'nin (EAHTR) üyesi olup, uluslararası alanda tanınan özgün bir tarihi kentsel doku ve doğal peyzaja sahiptir. İkincisi; bölgede 48 bilim insanının katılımıyla yürütülen "Kemaliye ve Çevresinin Biyoçeşitlilik Açısından Keşfi" projesi, yörenin ekolojik açıdan ne denli zengin bir coğrafya olduğunu gözler önüne sermiştir. Bu çerçevede Türkiye'nin ilk Doğa Tarihi Müzesi'nin Kemaliye'de açılmış olması, ilçenin bilimsel ve turizm değerini simgeleyen somut bir gösterge niteliğindedir (Anonim, 2024). Müzeye ait görseller şekil 1'de verilmiştir.

Şekil 1. Türkiye'nin ilk Doğa Tarihi Müzesi(Özgün).

Figure 1. Türkiye's first Natural History Museum (Original).

Üçüncüsü ise coğrafi konumundan kaynaklanan erişim güçlükleri nedeniyle nüfus kaybı yaşayan Kemaliye için turizm, sürdürülebilir kalkınma açısından en kritik sektörler arasında yer almaktadır (Aldırmaz Akkaya ve Güngör, 2018). Tüm bu veriler bir arada değerlendirildiğinde, peyzaj odaklı ekoturizm analizine duyulan ihtiyaç daha da belirginleşmektedir.

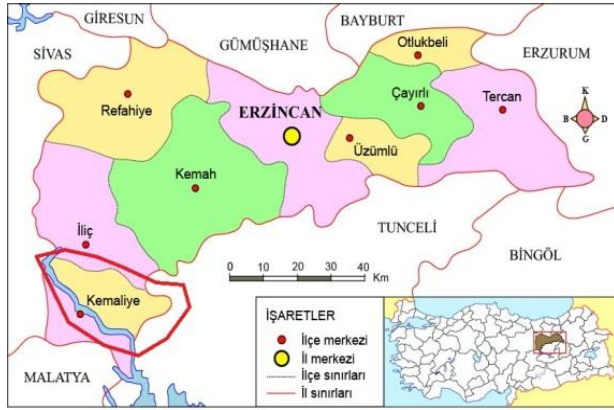
Bu çalışmanın temel amacı, Kemaliye ilçesinin ekoturizm potansiyelini ortaya koymak üzere bölgenin doğal, kültürel ve mekânsal özelliklerini kapsamlı biçimde analiz etmektir. Bu doğrultuda araştırmada, ilkbahar ve sonbahar dönemlerinde gerçekleştirilen drone görüntüleri kullanılarak ilçenin alan kullanımı, peyzaj karakteristikleri, yapı dokusu ve su kaynaklarının mekânsal dağılımı incelenmiştir. Buna ek olarak, açık ve yeşil alanlarda tür teşhisleri yapılarak, Kemaliye'nin tarihsel süreçte İpekyolu üzerinde yer almasının bölgedeki biyolojik çeşitlilik üzerindeki etkileri değerlendirilmiştir. Tarihi dokusu, özgün mimarisi, kültürel mirası, endemik bitki örtüsü, zengin fauna yapısı ile Karasu Nehri ve Karanlık Kanyon gibi önemli doğal varlıkları bir arada barındıran Kemaliye'nin, kültür ve doğa turizmini bütünleştiren özgün bir destinasyon olarak taşıdığı potansiyelin belirlenmesi bu çalışmanın odak noktasını oluşturmaktadır. Bu bağlamda araştırma, Kemaliye'nin sahip olduğu doğal ve kültürel değerler doğrultusunda Türkiye'nin önde gelen ekoturizm

merkezlerinden biri olma potansiyelini bilimsel temelde ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Bu kapsamda çalışma, elde edilen bulguların bütüncül bir şekilde değerlendirilmesine olanak sağlamak amacıyla SWOT analizi ile desteklenmiş olup, Kemaliye'nin güçlü ve zayıf yönleri ile sahip olduğu fırsatlar ve karşı karşıya olduğu tehditler sistematik bir yaklaşımla ortaya konulmuştur. Bu analiz sayesinde, ilçenin ekoturizm potansiyelinin sürdürülebilirlik ilkeleri doğrultusunda geliştirilmesine yönelik stratejik önerilerin oluşturulması hedeflenmiştir.

MATERYAL VE METOT

Materyal: Kemaliye ilçesi, Doğu Anadolu Bölgesi'nin Yukarı Fırat Bölümü'nde yer almakta olup Erzincan il merkezinin güneybatısında konumlanmaktadır. İlçe; kuzeyde İliç (Erzincan), güneyde Arapgir (Malatya) ve Ağın (Elazığ), batıda Divriği (Sivas) ve doğuda Çemişgezek ile Ovacık (Tunceli) ilçeleri ile sınırdış durumdadır. Toplamda 1.168 km²'lik bir idari alanı kapsayan Kemaliye, coğrafi konumu itibarıyla Erzincan, Elazığ ve Malatya illerinin doğal ve beşerî özelliklerinin kesiştiği bir geçiş sahası niteliği taşımaktadır (Şekil 2). İlçe merkezi olan Kemaliye yerleşimi ise bölgenin dağlık topoğrafyası içerisinde, Karasu Irmağı'nın oluşturduğu kuzey-güney doğrultulu vadinin batı yamacında konumlanmıştır.

Şekil 2. Kemaliye ilçesinin konumu ve görüntüsü (Özgün).
Figure 2. Location and view of Kemaliye district (Original).

Metot:

Araştırma Tasarımı: Bu çalışma nitel araştırma yaklaşımı temelinde yürütülmüş olup; literatür incelemesi, arazi gözlemleri, drone görüntüleme çalışmaları, flora analizleri ve yerel paydaş görüşmelerinin birlikte değerlendirilmesine dayanmaktadır. Araştırmada Kemaliye ilçesinin doğal ve kültürel peyzaj özellikleri ekoturizm potansiyeli açısından bütüncül bir yaklaşımla ele alınmıştır.

Araştırma süreci 2023–2026 yılları arasında farklı dönemlerde gerçekleştirilen arazi çalışmaları ile desteklenmiştir. Çalışma kapsamında öncelikle konuya ilişkin ulusal ve uluslararası literatür incelenmiş;

sürdürülebilir turizm, ekoturizm, kültürel peyzaj ve biyolojik çeşitlilik konularındaki çalışmalar değerlendirilmiştir. Literatür incelemesi sonucunda elde edilen bilgiler, saha çalışmalarıyla karşılaştırılarak yorumlanmıştır.

Arazi Çalışmaları ve Gözlem Süreci: Kemaliye ilçesinin doğal ve kültürel peyzaj karakterini belirlemek amacıyla ilkbahar ve sonbahar dönemlerinde arazi çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Arazi çalışmaları kapsamında ilçenin doğal peyzaj özellikleri, yerleşim dokusu, geleneksel mimari yapısı, açık ve yeşil alan sistemleri, su kullanımları ve ekoturizm faaliyet alanları yerinde gözlem yöntemiyle değerlendirilmiştir.

Araştırma sürecinde özellikle Karasu Vadisi, Karanlık Kanyon çevresi, geleneksel konut alanları, tarihi yapılar ve doğa sporlarının yoğun olarak gerçekleştirildiği alanlarda gözlemler yapılmış; bölgenin peyzaj karakteristikleri kayıt altına alınmıştır.

Drone Görüntüleme ve Peyzaj Analizi:

Araştırma kapsamında Kemaliye ilçesinin doğal ve kültürel peyzaj özelliklerini belirlemek amacıyla drone destekli görüntüleme çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Drone çekimleri özellikle yerleşim dokusu, topoğrafik yapı, açık ve yeşil alan dağılımı, su yüzeyleri, geleneksel yapı yoğunluğu ve doğal peyzaj sürekliliğinin belirlenmesine yönelik kullanılmıştır.

Elde edilen görüntüler görsel analiz yöntemi ile değerlendirilmiş; ekoturizm açısından öne çıkan peyzaj unsurları, doğal çekicilik alanları ve mekânsal kullanım özellikleri analiz edilmiştir. Bu veriler aynı zamanda alan kullanım yapısının değerlendirilmesinde ve SWOT analizinin oluşturulmasında kullanılmıştır.

Flora ve Biyoçeşitlilik Çalışmaları: Araştırma kapsamında Kemaliye ilçe merkezindeki açık ve yeşil alanlarda flora gözlemleri gerçekleştirilmiştir. Bitki türlerinin belirlenmesinde yerinde gözlem yöntemi kullanılmış; ağaç, ağaççık, çalı ve sarılıcı bitki türleri kayıt altına alınmıştır. Tür teşhislerinde ilgili flora literatürlerinden ve bölgesel bitki çalışmalarından yararlanılmıştır.

Elde edilen veriler doğrultusunda ilçedeki biyolojik çeşitlilik düzeyi değerlendirilmiş ve ekoturizm açısından önem taşıyan ekolojik özellikler belirlenmiştir. Ayrıca Kemaliye'nin tarihsel süreçte İpekyolu üzerinde bulunmasının biyolojik çeşitlilik üzerindeki etkileri de değerlendirilmiştir.

Yerel Paydaş Görüşmeleri: Araştırma kapsamında Kemaliye ilçesinin turizm potansiyeli, mevcut altyapı durumu, kültürel değerlerin korunması, doğa sporları faaliyetleri, turizmin yerel ekonomi üzerindeki etkileri ve sürdürülebilir turizm yaklaşımları yerinde gözlem, alan incelemeleri ve literatür verileri doğrultusunda değerlendirilmiştir (Şekil 3). Araştırma sürecinde elde edilen bulgular; doğal çevre özellikleri, kültürel miras unsurları, ulaşım ve konaklama altyapısı, turizm faaliyetlerinin çeşitliliği ve mekânsal kullanım özellikleri dikkate alınarak SWOT analizinin oluşturulmasında kullanılmıştır. SWOT analizinde güçlü yönler, zayıf yönler, fırsatlar ve tehditler; arazi çalışmaları, gözlem sonuçları ve mevcut planlama/veri kaynaklarının birlikte değerlendirilmesiyle belirlenmiştir. Araştırma kapsamında kullanılan görseller arazi çalışmaları sırasında araştırmacılar tarafından üretilmiş olup herhangi bir kişisel veri veya kimlik belirleyici unsur içermemektedir. Çalışma, bireysel müdahale veya deneysel uygulama

içermeyen gözlemsel nitelikte değerlendirildiğinden etik kurul onayı gerektirmemektedir.

Şekil 3. Yerel halk ile gerçekleştirilen görüşmeler doğrultusunda, bölgenin doğal ve kültürel değerlerine ilişkin veriler sistematik olarak elde edilmiştir (Özgün).

Figure 3. Data on the natural and cultural values of the region were systematically obtained through interviews with local people (Original).

SWOT Analizi: Araştırmada Kemaliye ilçesinin ekoturizm potansiyelini değerlendirmek amacıyla SWOT analizi yöntemi kullanılmıştır. SWOT analizi kapsamında bölgenin güçlü yönleri (Strengths), zayıf yönleri (Weaknesses), fırsatları (Opportunities) ve tehditleri (Threats) sistematik biçimde değerlendirilmiştir. Analiz sürecinde arazi gözlemleri, drone görüntüleri, flora verileri, yerel paydaş görüşmeleri ve literatür bulguları birlikte ele alınmıştır. Bölgenin içsel özellikleri güçlü ve zayıf yönler kapsamında değerlendirilirken; dış çevre koşulları fırsatlar ve tehditler başlıkları altında incelenmiştir. Peyzaj özelliklerinin ekoturizm potansiyeli açısından değerlendirilmesini sağlamak amacıyla, alanın güçlü ve zayıf yönleri ile fırsat ve tehdit unsurları belirlenmiş ve bu doğrultuda SWOT analizi gerçekleştirilmiştir. Elde edilen bulgular ışığında, mevcut durumdan hareketle geleceğe yönelik stratejik bir perspektif geliştirilmiş ve bölgenin ekoturizm açısından sürdürülebilir kullanımına yönelik öneriler sunulmuştur (Mansuroğlu & Dağ, 2016; Vural vd., 2019; Tanç, 2020; Özhancı, 2021).

Veri Analizi: Araştırma kapsamında elde edilen veriler betimsel analiz yöntemiyle değerlendirilmiştir. Arazi gözlemleri, görsel veriler ve görüşmeler sonucunda elde edilen bulgular tematik olarak sınıflandırılmış; doğal peyzaj, kültürel miras, biyolojik çeşitlilik, turizm altyapısı ve ekoturizm faaliyetleri çerçevesinde yorumlanmıştır.

Elde edilen tüm bulgular SWOT analizi ile bütünleştirilerek Kemaliye ilçesinin ekoturizm potansiyeli ortaya konulmuştur. Bu yöntemsel yaklaşım sayesinde çalışma yalnızca literatür verilerine dayalı kalmamış; saha gözlemleri ve yerel verilerle desteklenerek özgün bir değerlendirme ortaya koymuştur. Elde edilen tüm veriler bir arada ele alınarak Kemaliye'nin ekoturizm potansiyelini yansıtan doğal, kültürel ve mekânsal özellikleri bütüncül bir yaklaşımla ortaya konulmuş olup araştırma süreci şekil 4'te verilmiştir.

Kemaliye Ekoturizm Araştırması Süreç Akış Şeması

Şekil 4. Araştırma Sürecinin Aşamaları.

Figure 4. Stages of the Research Process.

BULGULAR

Ekoturizm potansiyeli açısından kemaliye ilçesi Doğal özellikler Kemaliye (Eğin), Erzincan il sınırları içerisinde yer alan ve doğal güzellikleri ile ekstrem sporlar için uygun olan bir ilçedir. 2021 yılında UNESCO Dünya Mirasları Listesi'ne geçici statüyle dahil edilen Kemaliye, aynı zamanda 2022 yılında Uluslararası Cittaslow hareketine katılmıştır. Kemaliye (Eğin), sahip olduğu zengin kültürel mirasın yanı sıra, bozulmamış doğal peyzajı, çeşitlilik gösteren flora ve fauna yapısı, kendine özgü topografyası ve bölgede gözlenen yaban hayatı ile dikkat çeken özel bir ekolojik ortam sunmaktadır. Bölgenin jeolojik oluşumu incelendiğinde, yaklaşık 15 milyon yıl önce denizlerin çekilmesiyle kara alanlarının ortaya çıktığı; bu süreç sonucunda çevreyi kuşatan Munzur Dağları'nın belirgin kalker kütleleri halinde biçimlendiği görülmektedir. Söz konusu kalkerli yapıların, Fırat Nehri'nin önemli kollarından biri olan Karasu tarafından aşındırılması ise günümüzde Kemaliye (Eğin) vadisi olarak bilinen morfolojik birimin oluşumuna neden olmuştur. Çevresinde hâkim olan sert karasal iklim koşullarına karşın, Kemaliye'nin doğal yapısı belirli kesimlerde Akdeniz iklim özelliklerinin hissedilmesine imkân tanımakta, bu durum ilçenin daha ılıman bir ekolojik karakter kazanmasını sağlamaktadır. İklimsel geçiş niteliği ve topografik çeşitlilik, düşük rakımlardan yüksek kesimlere doğru farklı bitki ve hayvan türlerinin yerleşmesine olanak vererek bölgenin oldukça zengin bir biyolojik çeşitlilik dokusu oluşturmaya katkı sağlamıştır (Demirsoy, 2011). Kemaliye ilçesinin yerleşim dokusu ile doğal peyzaj özellikleri Şekil 5'de bütüncül biçimde sunulmaktadır.

Şekil 5. Kemaliye ilçesinin yerleşim dokusu ile doğal peyzaj özellikleri (Özgün).

Figure 5. Settlement pattern and natural landscape features of Kemaliye district (Original).

Kemaliye (Eğin) Evleri: Kemaliye konutlarının büyük bölümü üç katlı bir plan şemasına sahiptir. Yapıların zemin katları genellikle hizmet alanı olarak tasarlanmış olup, bahçeyle doğrudan ilişki kuran bu bölümde soğukluk, kiler ve odunluk gibi işlevsel mekânlar yer almaktadır. Taş duvar örgüsünün üzerinde yükselen ahşap katlar ise konutun günlük yaşamın sürdürüldüğü ana kullanım alanlarını oluşturmaktadır. Bu katlarda divanhane, selamlık bölümü, sofa ve mutfak gibi mekânlar bulunmaktadır. Üst katlar çoğunlukla yatak odalarına ayrılmıştır. Konutların en üstünde yer alan ve rıhtım döşemesiyle kaplanan dam bölümleri ise tarımsal ürünlerin kurutulması ve işlenmesi gibi üretim amaçlı faaliyetlerde kullanılmaktadır (Bortaçına, 2005). Kemaliye konutlarında, yörede doğal olarak bulunan taş malzemenin yanı sıra özellikle Refahiye'den temin edilen ahşabın yoğun biçimde kullanıldığı görülmektedir. Tarihsel dönemlerde ulaşım imkânlarının sınırlı olması nedeniyle, Refahiye ormanlarından kesilen çam ve ceviz tomruklarının Kemaliye'ye taşınmasında Karasu Irmağı önemli bir nakliye güzergâhı işlevi görmüştür. Dış cephelerde dahi ahşap kaplamanın yaygın biçimde tercih edilmiş olması, geçmişte bölge halkının ekonomik ve kültürel düzeyine ilişkin değerlendirmelere de zemin hazırlamaktadır. Kültürel peyzaj unsurlarının korunarak turizme kazandırılması, sürdürülebilir destinasyon yönetiminin temel bileşenlerinden biri olarak kabul edilmektedir (Timothy ve Boyd, 2003). Bu bağlamda Kemaliye'de geleneksel konut dokusunun büyük ölçüde korunmuş olması, bölgenin kültürel turizm açısından rekabet gücünü artırmaktadır. Ancak benzer tarihi yerleşimlerde gözlenen kontrolsüz restorasyon ve kimlik kaybı risklerinin Kemaliye için de potansiyel bir tehdit

oluşturabileceği göz ardı edilmemelidir. Arazi çalışmaları kapsamında Kemaliye konutlarının genel mimari dokusunu yansıtan görseller elde edilerek belgelenmiştir (Şekil 6).

Şekil 6. Kemaliye konutlarının genel mimari dokusu(Özgün).
Figure 6. General architectural texture of Kemaliye houses (Original).

Tarihi Varlıklar

Kaleler ve Antik Dönem Kalınlıkları: Kemaliye; kaleler, camiler, kiliseler, han ve hamamlar, çeşmeler, köprüler ve tarihi kalıntılardan oluşan kayda değer bir kültürel altyapıya sahiptir (Akkuş vd., 2017). Bu yapıların başındaki Aşutka köyü sınırı içinde yer alan ve ilk çağdan yol ulaşan yerleşim alanı olma özelliğini içeren Endiçi Kalesi geliyor. Bunun yanı sıra Roma, Bizans ve Selçuklu dönemlerine ait kalıntılar barındıran Pigan Kalıntıları (ilçenin kuzeybatısı), Roma döneminden itibaren izlenen Hasgel Kalıntıları (ilçenin doğusu) ile kale, toplantı salonu ve kilise gibi yapılar bünyesinde toplayan Arsanias Kalıntıları da başlangıçta büyük önem kazanıyor (Erzincan Valiliği, 2026). Mavuş (2021), bu çok katmanlı arkeolojik zenginliğin Kemaliye'yi Doğu Anadolu'nun kültürel miraslarını turizm açısından en özgün destinasyonlarından biri haline getirdiğini vurgulamaktadır.

Dini Yapılar ve Camiler: İlçe; farklı dönemlere tarihlenen, mimari ve tarihsel değerler yüksek çok sayıda cami barındırmaktadır. 1596 yılında Melik Ahmet Paşa tarafından inşa ettirilen Kışlacık Köyü Camii, 1305 yılında tarihlenen ve günümüzde de aktif olarak sürekli olarak devam eden Salihli Köyü Camii, 1641 yılında ilçede yaptırılan Taşdibi Camii ve 1858 yılında Padişah Abdülmecid tarafından inşa ettirilen Yeşilyamaç Köyü Camii bu yapılar arasında (Erzincan Valiliği, ty). Kadıgölü güzergahında konumlanan ve 17. ya da 18. yüzyıla tarihlendirilen Orta Camii ilçenin dini miras envanteri içinde ayrı bir yere sahiptir (Anonim, 2026).

Hıdır Abdal Sultan Türbesi ve Ocak Köyü: Selçuklu ve Osmanlı mimarisinin özelliklerini bir arada taşıyan Hıdır Abdal Türbesi, baştan aşağı taş işçiliğiyle inşa edilmiş özgün bir yapıdır. Yaklaşık 700 yıl önce Hıdır Abdal tarafından adreslenen tekke, Türk kültürünün ve manevi geleneğinin bölgedeki tedavisinde kültürel bir işlev üstlenmiştir. Türbe, 1925'te kapatılmış ve 24 yıl sonra yeniden ziyarete açılmıştır (Erzincan Valiliği). Kemaliye'nin kültürel oluşumları içinde ayrı ayrı kadınların sahip olduğu bu yapı, aynı zamanda her yıl

düzenlenen Hıdır Abdal Sultan Şenliklerinin de yerini oluşturmaktadır (Erzincan Valiliği, 2026).

Kemaliye kapı tokmağı: Kemaliye (Eğin) konutlarında dikkat çeken cephe unsurlarından biri de kapılar ve bunlara eşlik eden kapı tokmaklarıdır. Gerek konutların ana giriş kapılarında, gerek iç mekân kapılarında ya da ahır gibi yardımcı yapıların kapılarında, anahtar deliğinin çevresinde yer alan yılan motifleri sıklıkla görülmektedir. Bu figürün, Urartu ve Hitit kültürlerinde olduğu gibi, koruyucu bir simge olarak kabul edildiğine inanıldığından bölgedeki kapıların önemli bir bölümünde yer aldığı belirtilmektedir (Demirsoy, 2009). Kemaliye evlerine özgün kapı tokmağı örnekleri Şekil 7'de verilmiştir.

Şekil 7. Kemaliye evlerine özgün kapı tokmağı örnekleri(Özgün).
Figure 7. Examples of unique door knockers from Kemaliye houses (Original).

Kemaliye geleneksel ev bahçelerinin peyzaj dokusu: Geleneksel Kemaliye konutlarının bahçeleri, bölgenin topoğrafik özellikleri doğrultusunda kademeli (kaskatlı) bir düzenleme anlayışıyla tasarlanmıştır. Teraslama şeklinde oluşturulan bu bahçe alanlarında özellikle dut, hurma (cennet hurması), incir, ceviz, elma, nar ve badem gibi meyve ağaçlarının ağırlıklı olarak kullanıldığı belirlenmiştir. Kemaliye evlerine özgü bahçe kurgusu ve mekânsal düzenlemeler Şekil 8'de gösterilmiştir.

Kemaliye'nin Yöresel Yiyecekleri: Kültür ve doğa turizminin gelişiminde yöresel mutfak kültürü ve geleneksel yiyeceklerin önemli bir rolü bulunmaktadır. Özellikle yörede yetiştirilen meyve ve sebzelerin yanı sıra doğal ortamda kendiliğinden gelişen bitki türleri, pek çok yerel yemek ve tatlının hazırlanmasında yoğun biçimde kullanılmaktadır. Bölge mutfağında yer alan başlıca ürünler arasında kurutulmuş armut ve kayısıdan yapılan kavurmalar, kuru incir ve kayısı dolması, pestil kavurması ve pestil çullaması gibi geleneksel tatlılar ile güleğü, oricik, tutuni, lök, zülbiye gibi özgün lezzetler bulunmaktadır. Ayrıca ayva kalyesi, çılıbır, kara tarhana, borani, fasulye cevizlemesi, kırı ve göbek gibi yemeklerin yanı sıra kenger kavurması, kenger bulması, çöven, zetirin ve börülcü çorba da yörede sıkça hazırlanan geleneksel yemekler arasında yer almaktadır (Akpınar, 2004). Kemaliyenin yöresel yiyecekleri şekil 9'da verilmiştir.

Şekil 8. Kemaliye evlerine özgü bahçe kurgusu ve mekânsal düzenlemeleri(Özgün).
Figure 8. Garden design and spatial arrangements specific to Kemaliye houses (Original).

Şekil 9. Kemaliyenin yöresel yiyecekleri(Özgün).
Figure 9. Local foods of Kemaliye (Authentic).

Kemaliye Doğa Sporları: Kemaliye doğa, doğa sporları açısından hem Türkiye'nin hem de dünyanın önemli merkezlerinden biri olarak öne çıkmaktadır. Bölgede gerçekleştirilebilen doğa sporları arasında kaya tırmanışı, taş yolu safari, kano, rafting, su kayağı, yamaç paraşütü, base jump, yelken (delta) kanat uçuşları, ultralight ve mikrolight uçuşlar gibi pek çok etkinlik yer almaktadır. Bunun yanı sıra, ATV safari, off-road ve enduro motor gibi motorlu etkinlikler de bölgede yoğun ilgi görmektedir. Bununla birlikte doğa sporlarına yönelik turizm faaliyetlerinin kontrolsüz biçimde artması, hassas

peyzaj alanları üzerinde çevresel baskı oluşturabilir. Literatürde macera turizmi faaliyetlerinin sürdürülebilir yönetim planlarıyla desteklenmemesi durumunda doğal kaynaklar üzerinde bozulmalara neden olabileceği belirtilmektedir (Buckley, 2006). Bu nedenle Kemaliye'de doğa sporlarının çevresel taşıma kapasitesi dikkate alınarak planlanması gerekmektedir. Bu çeşitlilik, Kemaliye doğa'nın, doğa sporları tutkunları için ideal bir destinasyon olmasına katkı sağlamaktadır. İlçede yürütülen bazı doğa sporları şekil 10'da verilmiştir.

Şekil 10. İlçede yürütülen bazı doğa sporları(Özgün).

Figure 10. Some nature sports activities carried out in the district (Original).

Biyçeşitlilik ve Ekoturizm: Kemaliye, flora ve biyçeşitlilik açısından son derece zengin bir bölge olarak dikkat çekmektedir. 2005-2007 yılları arasında gerçekleştirilen bir araştırmada, bölgede 1800 bitki örneği toplanmış ve 80 familya ile 318 cinse ait toplamda 640 tür ve alt tür taksonu belirlenmiştir. Bu taksonlar arasında, 4 eğrelti, 3 açık tohumlu ve 633 kapalı tohumlu bitki bulunmaktadır. Ayrıca, 36 takson B7 karesi için yeni bir kayıt olarak kaydedilmiştir. Türkiye için endemik olan 118 takson bulunmakta olup, endemizm oranı %18,43 olarak belirlenmiştir (Özbek vd., 2018). Bu bitki çeşitliliği, Kemaliye'deki biyçeşitliliği olumlu bir şekilde etkilemiş ve bölgenin ekosistem dengesine katkı sağlamıştır. İlçedeki gözlemlenen genel flora ve biyçeşitlilik hizmetlerine ilişkin veriler Şekil 11'de verilmiştir. Kemaliye ilçesinin ekolojik ve biyodost özellikleri üzerine yapılan değerlendirmelerde, Askan (2025) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, ilçenin karşılaştırmalı analiz kapsamında incelenen yerleşimler arasında en yüksek biyodost puanına sahip olduğu ve bu doğrultuda yüksek düzeyde biyodost özellikler sergilediği ortaya konulmuştur. Literatürde ekoturizm destinasyonlarının sürdürülebilirliğinde biyolojik çeşitliliğin temel belirleyicilerden biri olduğu vurgulanmaktadır (Honey, 2008; Fennell, 2020). Bu çalışmada elde edilen flora ve biyçeşitlilik bulguları, Kemaliye'nin yalnızca turistik çekicilik açısından değil, aynı zamanda ekolojik koruma açısından da yüksek öneme sahip olduğunu göstermektedir. Özellikle yüksek endemizm oranı ve biyodost özellikler, Kemaliye'yi benzer kırsal destinasyonlardan ayıran özgün unsurlar arasında

değerlendirilebilir. Biyçeşitlilik kaybı gözetilerek planlanan kentsel alanlar, yalnızca insan ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik mekânlar olmaktan çıkarak tüm canlı türlerinin yaşam gereksinimlerini karşılayabilecek çok işlevli ekosistem bileşenlerine dönüşmektedir (Askan ve Yılmaz, 2025).

Askan (2025) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, Kemaliye ilçe merkezindeki açık ve yeşil alanlarda toplam 60 farklı bitki taksonu tespit edilmiştir. Bu kapsamda 29 farklı geniş yapraklı ağaç türü (*Actinidia deliciosa* (A.Chev.) C.F.Liang & A.R.Ferguson, *Corylus avellana* L., *Cydonia oblonga* Mill., *Diospyros kaki* Thunb., *Fraxinus excelsior* L., *Ficus carica* L., *Juglans regia* L., *Malus communis* Laxm., *Malus × purpurea* f. *eleyi* (Bean) Rehder, *Mespilus germanica* L., *Morus alba* L., *Morus pendula* L., *Pistacia vera* L., *Platanus orientalis* L., *Populus alba* L., *Prunus amygdalus* Batsch, *Prunus armeniaca* L., *Prunus avium* L., *Prunus cerasus* L., *Prunus domestica* L., *Prunus mahaleb* L., *Prunus persica* L., *Punica granatum* L., *Pyrus communis* L., *Quercus robur* L., *Robinia pseudoacacia* L. 'Umbraculifera', *Robinia hispida* L., *Salix babylonica* L., *Tilia tomentosa* Moench.), 6 farklı iğne yapraklı tür (*Cedrus libani* A.Rich., *Picea orientalis* L., *Picea pungens* Engelm. 'Glaucua', *Pinus sylvestris* L., *Platycladus orientalis* (L.) Franco 'Pyramidalis Aurea', *Platycladus orientalis* (L.) Franco) ve 25 farklı ağaççık, çalı ve sarılıcı tür (*Ampelopsis veitchii* Laurentius, *Arbutus unedo* L., *Berberis thunbergii* DC. 'Atropurpurea', *Campsis radicans* (L.) Bureau, *Cornus alba* L., *Crataegus monogyna* Jacq., *Hedera colchica* (K.Koch) K.Koch, *Hedera helix* L., *Hyoscyamus niger* L.,

Lonicera caprifolium L., *Lycium barbarum* L., *Paliurus spina-christi* Mill., *Pistacia terebinthus* L., *Rhamnus frangula* L., *Rhus coriaria* L., *Rosa canina* L., *Rosa hybrida* L., *Rubus idaeus* L., *Sambucus nigra* L., *Sorbus domestica* L., *Vitis vinifera* L., *Wisteria sinensis* Sims.)

belirlenmiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda Kemaliye ilçe merkezi, incelenen yerleşimler arasında en yüksek tür ve biyoçeşitliliğe sahip alan olma özelliği göstermektedir.

Şekil 11. İlçedeki gözlemlenen genel flora ve biyoçeşitlilik gözlemleri.
Figure 11. General flora and biodiversity observations in the district.

SWOT Analizi Çerçevesinde Ortaya Konulan

Bulgular: Bu çalışma kapsamında Kemaliye ilçesinin ekoturizm potansiyeline yönelik gerçekleştirilen SWOT analizi, alanın doğal, kültürel ve sosyo-ekonomik özellikleri doğrultusunda bütüncül bir yaklaşımla değerlendirilmiştir. Elde edilen SWOT analizi bulguları, Türkiye’de kırsal ve doğa temelli turizm destinasyonları üzerine gerçekleştirilen benzer çalışmalarla önemli ölçüde paralellik göstermektedir. Özellikle Uzundere (Tanç, 2020), Bingöl (Mansuroğlu ve Dağ, 2016) ve Ihlara Vadisi (Zorlu, 2014) üzerine gerçekleştirilen araştırmalarda da doğal peyzaj zenginliği ve kültürel miras unsurlarının

temel güçlü yönler arasında yer aldığı; ulaşım, altyapı ve tanıtım eksikliklerinin ise ortak sorun alanları olarak öne çıktığı görülmektedir. Bu durum, Türkiye’de ekoturizm potansiyeline sahip kırsal destinasyonların benzer yapısal sorunlarla karşı karşıya olduğunu göstermektedir.

Güçlü Yönler (Strengths): Kemaliye ilçesi, sahip olduğu özgün jeomorfolojik yapı, zengin biyolojik çeşitlilik ve büyük ölçüde korunmuş doğal peyzaj özellikleri ile ekoturizm açısından önemli bir potansiyel sunmaktadır. Özellikle Karasu Nehri ve Karanlık Kanyon gibi doğal oluşumlar, bölgenin hem görsel peyzaj kalitesini artırmakta hem de doğa temelli turizm faaliyetleri için

uygun ortam sağlamaktadır. İlçenin iklimsel geçiş özelliği göstermesi, farklı habitat tiplerinin oluşmasına imkân tanıyarak flora ve fauna çeşitliliğini artırmaktadır.

Bunun yanı sıra, geleneksel Kemaliye konutları, tarihi yapılar, dini miras unsurları ve özgün kültürel değerler, bölgenin kültürel peyzaj zenginliğini ortaya koymaktadır. UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi'nde yer alması ve Cittaslow ağına dahil olması, destinasyonun uluslararası tanınırlığını artıran önemli avantajlar arasında yer almaktadır. Ayrıca doğa sporlarına uygun topoğrafik yapı (kaya tırmanışı, rafting, yamaç paraşütü vb.) bölgenin alternatif turizm çeşitliliğini güçlendirmektedir.

Zayıf Yönler (Weaknesses): Kemaliye'nin coğrafi konumu ve ulaşım olanaklarının sınırlı olması, destinasyona erişilebilirliği zorlaştırmakta ve turizm faaliyetlerinin sürekliliğini olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Özellikle karayolu bağlantılarının sınırlı ve uzun olması, günübirlik ziyaretçi sayısını azaltan önemli bir faktör olarak öne çıkmaktadır.

Turizm altyapısının yeterince gelişmemiş olması (konaklama kapasitesi, yönlendirme sistemleri, ziyaretçi merkezleri vb.) ekoturizm potansiyelinin etkin kullanımını sınırlandırmaktadır. Bununla birlikte, yerel halkın turizm konusunda eğitim ve bilinç düzeyinin istenilen seviyede olmaması, hizmet kalitesinde standartlaşmayı zorlaştırmaktadır. Ayrıca tanıtım ve pazarlama faaliyetlerinin yetersizliği, bölgenin ulusal ve uluslararası turizm pazarında hak ettiği görünürlüğe ulaşmasını engellemektedir.

Fırsatlar (Opportunities): Son yıllarda sürdürülebilir turizm ve ekoturizme yönelik artan küresel ilgi, Kemaliye için önemli bir fırsat oluşturmaktadır. Doğa temelli turizm faaliyetlerine olan talebin artması, bölgenin sahip olduğu doğal ve kültürel kaynakların değerlendirilmesini kolaylaştırmaktadır.

Kamu kurumları ve yerel yönetimler tarafından sağlanabilecek teşvikler, altyapı yatırımları ve koruma projeleri, bölgenin turizm kapasitesinin artırılmasına katkı sağlayabilir. Ayrıca dijital tanıtım araçlarının (sosyal medya, sanal tur uygulamaları vb.) etkin kullanımı ile destinasyonun bilinirliği artırılabilir.

Kemaliye'nin gastronomik değerleri, yerel ürün çeşitliliği ve geleneksel yaşam kültürü, kırsal turizm ve deneyim odaklı turizm açısından önemli fırsatlar sunmaktadır. Bunun yanı sıra, bilimsel araştırmalar ve üniversite iş birlikleri ile bölgenin biyoçeşitlilik ve ekosistem hizmetleri açısından daha fazla ön plana çıkarılması mümkündür.

Tehditler (Threats): Kontrolsüz turizm gelişimi ve plansız yapılaşma, bölgenin doğal ve kültürel peyzaj değerleri üzerinde baskı oluşturabilecek önemli tehditler arasında yer almaktadır. Özellikle hassas ekosistemlerin

zarar görmesi, ekoturizmin sürdürülebilirliğini riske atabilir.

İklim değişikliği ve çevresel bozulmalar, su kaynakları ve biyolojik çeşitlilik üzerinde olumsuz etkiler yaratma potansiyeline sahiptir. Ayrıca kırsal alanlardan göç olgusu, yerel kültürel mirasın sürdürülebilirliğini tehdit etmekte ve geleneksel bilgi birikiminin azalmasına neden olmaktadır.

Bununla birlikte, destinasyonlar arası rekabetin artması ve benzer özelliklere sahip turizm alanlarının çoğalması, Kemaliye'nin turizm pazarındaki payını olumsuz etkileyebilecek bir diğer faktördür. Güvenlik, ekonomik dalgalanmalar ve turizm politikalarındaki değişimler de dışsal tehdit unsurları arasında değerlendirilmektedir.

Genel olarak değerlendirildiğinde, Kemaliye ilçesinin güçlü doğal ve kültürel kaynaklara sahip olduğu, ancak bu potansiyelin sürdürülebilir şekilde değerlendirilebilmesi için planlı gelişim, altyapı iyileştirmeleri ve etkin yönetim stratejilerine ihtiyaç duyulduğu anlaşılmaktadır. SWOT analizi bulguları, bölgenin ekoturizm odaklı gelişiminde stratejik planlamaya temel oluşturacak nitelikte önemli veriler sunmaktadır.

Tablo 1. Kemaliye İlçesinin Ekoturizm Potansiyeline İlişkin SWOT Analizi.

SWOT Unsuru	Bulgular	Gerekeç / Dayanak
Güçlü Yönler	Zengin biyolojik çeşitlilik	Arazi çalışmaları sonucunda 60 bitki taksonu tespit edilmiş, yüksek endemizm oranı belirlenmiştir
	UNESCO Geçici Miras Listesi üyeliği	Uluslararası tanınır ve kültürel miras değeri
	Karanlık Kanyon ve Karasu Nehri	Doğa sporları ve görsel peyzaj açısından yüksek çekicilik oluşturmaktadır
	Geleneksel Kemaliye evleri	Özgün taş-ahşap mimari kültürel turizm açısından önemli çekim unsurudur
Zayıf Yönler	Ulaşım güçlüğü	İlçenin dağlık topoğrafyada yer alması erişilebilirliği azaltmaktadır
	Yetersiz turizm altyapısı	Konaklama, yönlendirme ve ziyaretçi hizmetleri sınırlıdır
	Tanıtım eksikliği	Dijital ve ulusal ölçekte görünürlük düşüktür
Fırsatlar	Artan ekoturizm talebi	Doğa temelli turizme yönelik küresel eğilim artmaktadır
	Cittaslow üyeliği	Sürdürülebilir turizm markalaşmasına katkı sunmaktadır
	Gastronomi ve kırsal turizm potansiyeli	Yerel ürünler deneyim odaklı turizmi desteklemektedir
Tehditler	Kontrolsüz turizm gelişimi	Hassas ekosistemlerde bozulma riski yaratabilir
	İklim değişikliği	Su kaynakları ve flora/fauna üzerinde baskı oluşturabilir
	Kırsal göç	Kültürel mirasın sürdürülebilirliğini zayıflatmaktadır

Arazi Çalışmalarına Dayalı Özgün Bulgular:

2023–2026 yılları arasında gerçekleştirilen arazi çalışmaları kapsamında Kemaliye ilçesinin doğal ve kültürel peyzaj karakteri yerinde gözlem yöntemiyle değerlendirilmiştir. İlkbahar ve sonbahar dönemlerinde gerçekleştirilen drone çekimleri sonucunda özellikle Karasu Vadisi çevresinde yoğun doğal peyzaj sürekliliği ve düşük yapılaşma baskısı tespit edilmiştir. Yerel halk ile gerçekleştirilen görüşmelerde ilçede turizm faaliyetlerinin özellikle yaz döneminde yoğunlaştığı, ancak konaklama kapasitesi ve yönlendirme altyapısının yetersiz kaldığı

belirlenmiştir. Ayrıca açık ve yeşil alanlarda gerçekleştirilen flora gözlemlerinde ilçenin yüksek bitki çeşitliliğine sahip olduğu ve geleneksel bahçe kullanımının halen sürdürüldüğü gözlemlenmiştir. Bu bulgular, Kemaliye'nin kültür ve doğa turizmi açısından önemli bir potansiyele sahip olduğunu ortaya koymaktadır (Aldırmaz Akkaya & Güngör, 2018). Özellikle Karasu Nehri ve Karanlık Kanyon çevresindeki doğal peyzajın özgünlüğü, bölgenin ekoturizm ve alternatif turizm açısından öne çıkmasını sağlamaktadır.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışma, Kemaliye (Eğin) ilçesinin ekoturizm potansiyelini doğal ve kültürel peyzaj bileşenleri açısından bütüncül biçimde değerlendirmiş; arazi gözlemleri, drone görüntülemeleri, flora analizleri ve yerel paydaş görüşmelerine dayanan çok yönlü bir yöntem anlayışını benimsemiştir. Elde edilen bulgular, ilçenin özgün jeomorfolojik yapısı, iklimsel geçiş özellikleri, yüksek biyolojik çeşitliliği ve büyük ölçüde korunmuş doğal çevresiyle sürdürülebilir ekoturizm destinasyonlarının temel ölçütlerini karşıladığını ortaya koymaktadır. Geleneksel Kemaliye evlerinin yansıttığı kültürel miras dokusu, kademeli teraslama sistemine dayalı bahçe kullanımı ve gastronomik değerler, doğal peyzaj bileşenlerini tamamlayarak çok boyutlu bir çekicilik potansiyeli oluşturmaktadır. SWOT analizi bulguları ise bu potansiyelin henüz tam olarak değerlendirilemediğini; ulaşım kısıtları, altyapı eksiklikleri ve tanıtım yetersizliklerinin bölgenin rekabetçilik kapasitesini sınırlandırdığını göstermektedir.

Bu çerçevede Kemaliye'nin sürdürülebilir bir ekoturizm destinasyonu olarak gelişebilmesi için aşağıdaki stratejik öneriler sunulmaktadır:

1. Taşıma Kapasitesine Dayalı Ziyaretçi Yönetimi: Doğa temelli turizm alanlarında aşırı kullanımın ekosistemler üzerinde telafisi güç tahribatlara yol açabileceği göz önünde bulundurularak (Fennell, 2020), ilçenin ekolojik taşıma kapasitesinin bilimsel yöntemlerle belirlenmesi ve buna bağlı ziyaretçi yönetim planlarının hazırlanması gerekmektedir. Ziyaretçi sayısı, faaliyet türleri ve mevsimsel yoğunluk gibi değişkenler bu planlar çerçevesinde düzenlenmelidir.

2. Doğal ve Kültürel Peyzajın Korunması: Endemizm oranının yüksek olduğu hassas habitatlar, kanyon alanları ve su ekosistemleri için koruma zonları oluşturulmalı; koruma-kullanma dengesi ilkesi titizlikle gözetilmelidir. Kültürel peyzaj açısından ise taş-ahşap birleşimi konstrüksiyon özellikleri ve geleneksel plan şemalarıyla bölge kimliğini somutlaştıran konutların restorasyonu yasal ve ekonomik desteklerle teşvik edilmeli, yerel mimari kimliğin korunmasına yönelik mekanizmalar güçlendirilmelidir (Timothy & Boyd, 2003).

3. Yerel Halkın Sürece Katılımı ve Sosyoekonomik Kalkınma:

Ekoturizmin sürdürülebilirliğinin sağlanmasında yerel halkın karar alma süreçlerine aktif katılımı belirleyici bir rol oynamaktadır (Honey, 2008). Bu bağlamda yerel girişimciliğin desteklenmesi, kooperatif modellerin geliştirilmesi ve kadın ile yerel üreticilere yönelik turizm faaliyetlerinin teşvik edilmesi; hem yerel refahı artıracak hem de turizm gelirlerinin bölge içinde kalmasını sağlayacaktır.

4. Çevre Dostu Ekoturizm Altyapısının Geliştirilmesi: Yürüyüş ve bisiklet rotaları, yönlendirme tabelaları, ziyaretçi merkezleri ve doğa eğitim alanları gibi bileşenlerden oluşan çevre dostu bir altyapının planlanması zorunludur. Yenilenebilir enerji kullanımı ve etkin atık yönetimi sistemleriyle çevresel etkilerin asgari düzeyde tutulması, uluslararası ekoturizm standartlarıyla örtüşen bir yaklaşımı gerektirmektedir (UNWTO, 2022).

5. Eğitim, Farkındalık ve Tanıtım: Ekoturizm bilincinin kalıcı biçimde yerleşmesi için yerel halka ve ziyaretçilere yönelik çevre eğitimi programları düzenlenmelidir. Kemaliye'nin doğal ve kültürel değerlerinin dijital platformlar, belgeseller ve akademik yayınlar aracılığıyla ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtılması, destinasyonun sürdürülebilir rekabet gücünü doğrudan etkileyecektir (Gössling et al., 2021).

6. Doğa Sporları Faaliyetlerinin Denetimi: Kaya tırmanışı, rafting ve yamaç paraşütü gibi macera turizmi faaliyetleri için standartlar ve denetim mekanizmaları oluşturulmalı; bu faaliyetlerin ekosistem üzerindeki etkileri periyodik olarak izlenerek gerektiğinde sınırlandırma kararları alınmalıdır (Buckley, 2006).

7. Bilimsel İzleme ve Veri Yönetimi: Bölgenin flora, fauna ve turizm faaliyetlerine ilişkin verilerinin sistematik biçimde izlenerek bilimsel veri tabanlarına aktarılması, hem ekosistem sağlığının takibini hem de turizm baskısının nesnel ölçümünü mümkün kılacak; böylece karar alma süreçlerinin bilimsel zemine oturtulmasına katkı sağlayacaktır.

Bu çalışmayı benzer araştırmalardan ayıran temel unsur, Kemaliye ilçesinin ekoturizm potansiyelinin yalnızca literatür verileri üzerinden değil; arazi gözlemleri, drone görüntülemeleri, flora analizleri ve yerel paydaş görüşmeleri ile bütüncül biçimde değerlendirilmiş olmasıdır. Özellikle ilçenin biyodost özellikleri, geleneksel peyzaj dokusu ve ekoturizm faaliyetlerinin mekânsal dağılımı ilk kez bu kapsamda birlikte ele alınmıştır. Ayrıca Gökhan Askan (2025) tarafından yapılan çalışmada Kemaliye'nin en yüksek biyodost puanına sahip yerleşimlerden biri olarak belirlenmiş olması, bu çalışmanın bulgularını desteklemektedir. SWOT analizi sonuçları, Kemaliye ilçesinin güçlü doğal ve kültürel kaynaklara dayalı olarak önemli bir ekoturizm potansiyeline sahip olduğunu göstermektedir.

Sonuç olarak bu çalışma, Kemaliye'nin doğal, kültürel ve sosyoekonomik bileşenlerinin birbirini tamamlayan bütüncül bir yapı oluşturduğunu ve bu yapının sürdürülebilir ekoturizm açısından güçlü bir potansiyel sunduğunu ortaya koymaktadır. Söz konusu potansiyelin etkin biçimde değerlendirilebilmesi; planlama, koruma ve yönetim süreçlerinin entegre bir yaklaşımla ele alınmasını, yerel halk katılımının artırılmasını ve çevreyle uyumlu bir turizm altyapısının hayata geçirilmesini gerektirmektedir (Weaver, 2020). Bu çerçevede Kemaliye, hem ulusal hem de uluslararası turizm ağlarında örnek alınabilecek sürdürülebilir bir ekoturizm modeli olarak konumlanabilme niteliğine sahiptir.

Yazar Katkı Oranı Beyanı/Author Contribution

Rate: Gökhan ASKAN: Verilerin işlenmesi ve değerlendirilmesi, makale yazımı, elde edilen verilerin düzenleme; Hasan YILMAZ: Literatür araştırması, veri toplanması, makale yazımına destek ve yorumlanması.

Çatışma Beyanı / Conflict Statement: Çatışma

Beyanı / Conflict Statement: Yazarlar bu çalışma ile ilgili taraf olabilecek herhangi bir kişi ya da finansal ilişkilerinin bulunmadığını, herhangi bir çıkar çatışmalarının olmadığını beyan etmişlerdir.

Etik Onay/ Ethical Approval:

Bu çalışma kapsamında insan veya hayvan deneklere yönelik herhangi bir deneysel uygulama, müdahale ya da klinik araştırma gerçekleştirilmemiştir. Araştırma; literatür incelemesi, arazi gözlemleri, drone görüntüleme çalışmaları, flora analizleri ve yerel paydaşlarla gerçekleştirilen gözlemsel nitelikteki görüşmelere dayalı olarak yürütülmüştür. Yerel halk ile yapılan görüşmelerde gönüllülük esasına uyulmuş; herhangi bir kişisel veri, ses kaydı veya kimlik belirleyici bilgi kullanılmamıştır. Çalışmada yer alan tüm görseller araştırmacılar tarafından arazi çalışmaları sırasında üretilmiş olup kişisel mahremiyet ihlali oluşturabilecek herhangi bir unsur içermemektedir. Arazi çalışmaları ve drone görüntüleme faaliyetleri için T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü'nden E-21264211-288.04-9680672 sayılı yazıya istinaden gerekli izinler alınmıştır. Bu nedenle çalışma, etik kurul onayı gerektiren araştırmalar kapsamında değerlendirilmemiştir.

Destek ve Teşekkür / Support and Thanks:

Bu çalışma, Uluslararası Bilimsel Araştırma ve Strateji Geliştirme Derneği tarafından organize edilen "International 8th Bursa Scientific Research Congress" kapsamında, 16–18 Aralık 2025 tarihleri arasında "Erzincan Kemaliye İlçesi'nde Doğal ve Kültürel Peyzaj Unsurlarının Ekoturizm Potansiyeli Üzerine Bir Araştırma" başlığıyla tam metin bildiri olarak sunulmuştur.

KAYNAKLAR

- Akkuş, Ç., Akkuş, G., & Bayraktar, Y. (2017). Somut kültürel mirasını koruma çalışmaları: Erzincan-Kemaliye sit alanı. *Turkish Studies – Uluslararası Türk veya Türk Dilleri, Edebiyatı ve Tarihi Dergisi*, 12(35), 1-12. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.12414>
- Akpınar, E. (2004). Doğu Anadolu Bölgesi'nde alternatif turizm merkezi olmaya aday bir ilçe: Kemaliye. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(2), 207-235.
- Akpınar, E. (2012). Kemaliye (Eğin) geleneksel konutlarında yapı malzemesi kullanımı üzerine bir değerlendirme. *Journal of Traditional Architecture Studies*, 4(2), 45-58.
- Aldırmaz Akkaya, F., & Güngör, H. Y. (2018). *Kemaliye (Eğin)'de kültür ve doğa turizmi*. ResearchGate. <https://www.researchgate.net/publication/329660425>
- Anonim. (2024, 2 Mayıs). Türkiye's 1st natural history museum opens in Erzincan. *Daily Sabah*. <https://www.dailysabah.com/life/turkiyes-1st-natural-history-museum-opens-in-erzincan/news>
- Anonim. (2026). *Kemaliye tarihi yerler*. Demircioğlu Kemaliye. Erişim tarihi 6 Nisan 2026. <https://www.demircioglukemaliye.com/kemaliye-tarihi-yerler/>
- Askan, G., & Yılmaz, H. (2025). Bio-friendly educational campuses—Example of Erzincan city in Türkiye. *Applied Ecology and Environmental Research*, 23(1), 687-720. https://doi.org/10.15666/aeer/2301_687720
- Askan, G. (2025). *Biyoçeşitliliğe dost kent kavramı; Erzincan kenti örneği*. Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. Erzurum, Türkiye, 304s.
- Beeton, S. (1998). *Ecotourism: A practical guide for rural communities*. Landlinks Press.
- Bortaçına, A. (2005). *Cömert toprakların masalı: Doğu Anadolu*. Ekin Grubu Yayınları.
- Buckley, R. (2006). *Adventure tourism*. CAB International. <https://doi.org/10.1079/9781845931223.0000>
- Collin, J. (2004). *Ecotourism and environmental sustainability*. Earthscan.
- Demirsoy, A. (2009). "Tarihi ve mitolojiyi yaşatan kasaba" Kemaliye'de kapı-kilit figürlerinin tarihsel kökeni. *Kemaliye (Eğin) 60. yıl* (ss. 20-22). Kemaliye Kültür ve Kalkındırma Derneği Yayınları.
- Dunnett, N., & Hitchmough, J. (2004). *The dynamic landscape: Design, ecology and management of naturalistic urban planting*. Taylor & Francis. <https://doi.org/10.4324/9780203402870>
- Erzincan Valiliği. *Kemaliye*. Erişim tarihi 6 Nisan 2026. <https://www.erzincan.gov.tr/kemaliye>
- Fennell, D. A. (2020). *Ecotourism* (5. baskı). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780429346293>
- Gill, S. E., Handley, J. F., Ennos, A. R., & Pauleit, S. (2007). Adapting cities for climate change: The role of the green infrastructure. *Built*

- Environment*, 33(1), 115–133. <https://doi.org/10.2148/benv.33.1.115>
- Gössling, S., Scott, D., & Hall, C. M. (2021). Pandemics, tourism and global change: A rapid assessment of COVID-19. *Journal of Sustainable Tourism*, 29(1), 1-20. <https://doi.org/10.1080/09669582.2020.1758708>
- Heywood, V. H. (2017). Plant conservation in the Anthropocene – challenges and future prospects. *Plant Diversity*, 39(6), 314-330. <https://doi.org/10.1016/j.pld.2017.10.004>
- Honey, M. (2008). *Ecotourism and sustainable development*. Island Press.
- Kasalak, M. (2015). Dünyada ekoturizm pazarı ve ekoturizmin ülke gelirlerine katkıları. *Journal of Recreation and Tourism Research*, 1(2), 20-26. <https://www.jrtr.org/index.php/jrtr/article/view/131>
- Mansuroğlu, S. & Dağ, V. (2016). Bingöl ilinin peyzaj potansiyelinin kırsal turizm olanakları (SWOT analizi yöntemi kullanılarak) açısından değerlendirilmesi. *Mediterranean Agricultural Sciences*, 29(1), 9-16. <https://izlik.org/JA76HA32MH>
- Mavuş, F. B. (2021). Erzincan ili Kemaliye (Eğin) ilçesinin somut kültürel miras değerleri. *Turizm Ekonomi ve İşletme Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 110-120. <https://izlik.org/JA34PM59BJ>
- Maxted, N., Ford-Lloyd, B. V., & Hawkes, J. G. (1997). *Plant genetic conservation: The in situ approach*. Chapman & Hall. <https://doi.org/10.1007/978-94-009-1437-7>
- Newsome, D., Dowling, R. K. & Leung, Y.-F. (2012). *Natural area tourism: Ecology, impacts and management* (2. baskı). Channel View Publications. <https://doi.org/10.21832/9781845413150>
- Özbek, M. U., Yüzbaşıoğlu, S., Altınözlü, H., & Kandemir, A. (2018). Flora of Kemaliye (Erzincan) district. *Hacettepe Journal of Biology and Chemistry*, 46(4), 533–557. <https://doi.org/10.15671/HJBC.2018.261>
- Özhancı, E. (2021). Koruma Statüsüne Sahip Kentsel Periferik Peyzajın, Peyzaj Değeri ve Ekoturizm Potansiyeli Açısından Analizi. *Adnan Menderes Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 18(2), 253-265. <https://doi.org/10.25308/aduziraat.954433>
- Polat, A. T., & Önder, S. (2006). Karapınar ilçesi ve yakın çevresi peyzaj özelliklerinin ekoturizm kullanımları yönünden değerlendirilmesi üzerine bir araştırma. *Selçuk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 20(40), 53-64.
- Soykan, F. (2003). *Coğrafya ve turizm: Turizm coğrafyası üzerine düşünceler*. Gazi Üniversitesi Yayınları.
- Şengöz, Ş. (2018). *Sürdürülebilir turizm kapsamında Dikili'nin ekoturizm potansiyelinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi.
- Tanç, A. (2020). Uzundere İlçesinin Ekoturizm Potansiyelinin SWOT Analizi Yöntemi ile Belirlenmesi. *Anadolu Strateji Dergisi*, 2(1), 1-18. <https://izlik.org/JA52LT37XK>
- Timothy, D. J., & Boyd, S. W. (2003). *Heritage tourism*. Prentice Hall.
- Vural, H. (2019). Bingöl Ilıcalar Beldesi Ve Yakın Çevresinin Peyzaj Özellikleri Ve Kırsal Turizm Potansiyeli. *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(17), 381-410. <https://doi.org/10.29029/busbed.495156>
- Vural, T. (2019). *Turizm faaliyetlerinin coğrafi mekân üzerindeki etkileri*. Pegem Akademi. <https://doi.org/10.14527/9786052415737>
- Weaver, D. (2020). *Sustainable tourism: Theory and practice*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315179517>
- World Tourism Organization and Basque Culinary Center (2019), *Guidelines for the Development of Gastronomy Tourism*, UNWTO, Madrid. <https://doi.org/10.18111/9789284420957>
- World Tourism Organization. (2022). *Global report on tourism and sustainability*. <https://doi.org/10.4324/9781003292548>
- Zorlu, K. (2014). *Aksaray, İhlara Vadisi'nde ekoturizm*. Yüksek lisans tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aksaray, Türkiye, 188s.